ה מ א ס ף

לחדש תמוז תקמ"ד

א

שירים

יראת שמים. *)

לדוד מזמור שיר לי נתה לברך זכח השלמי"ם על כוס יעזעות חסח בסעודה מפסק"ת למוד לילות החורף בשלתן ערוך מכל מעדני שלמה, לירחי ה" ולמועדי שמו, הלח היה בני ישיבת מקרא קודש, ועמהם עטרת תפארתם זמדת לבותם מו"ר שלם יחי" ויכין כסחו נם"ו, ביתך יוסף ה"ה הנדיב העומד ומשרת בירלת חטח, שרית הקהל כה"ר יוסף סוחסו די לימח ימו" כחרו בלבבון ישגב, דשם ירענן יהיה הוח ומותו ובני ביתו לחורך ימים כי"ר.

פיוט.

היום בשיר נשמח, ויהי נושאנו,
(רעים המסלאים בזהב פרזים!)

שבחי (א)

*) השיר הזה שלוח לנו מחת החכם המפורסם מחבר ס" נמול עתליהו, עם שירים לחרים לחר כדפיסם לחת לחת במכתבנו המתסף, וגם חגרת נחה כתב לנו, דברי בי חכם חן ולהבה, מלחה על כל נדותיה דברי ידידות, ולשמע לחוזן שמחה בפשנו כי מנח המתסף חן בעיניו, וכחשר כתב, יוסיף שלוח לנו ממכתביו היקרים, והיה בכוחם חלינו נוליחם לחור לעין כל קורח למען ישמח לבבו, ותגל נפשו נם.

דברי המוסיפים.

שִׂבְחֵי נִבְרֵאת הַפְּעָלְיוֹתֵינוּ ,
מְרַת הַנֶּפֶשׁ הִיא יִרְאַת שָׁמַיִם ח)

הקהות .

מַה יָּקָר נוֹשֵׁא זֶה , מַה שִׂמְחָתֵנוּ !
עִמְּךָ נוֹחִיל יַחְדָּיו , אֶל צוּר יִשְׁעֵנוּ ,
יוֹאֶל תָּמִיד לְגָמוֹל אֶת חַסְדּוֹ לָנוּ ,
לָתֵת רוֹם יִרְאָתוֹ נֶגֶד פָּנֵינוּ . ט)

הפיוט .

עַל אַחַת מִשָּׁלֹשׁ נִיצָא צוּרֵנוּ ,
פֶּן בָּנִים , חַיִּים , וּמְזוֹנוֹת נַחְסוֹרָה ,
אוֹ פֶּן בַּשְּׁאוֹלָה תֵּעָנֵשׁ נַפְשֵׁנוּ ,
אוֹ כִּי עוֹז וּגְדוּלַת הָאֵל נַחְקוֹרָה : י)

הַמַּשְׂכִּילִים אֵין לָהֶם רַק הַפַּחַד
מֵהָאֵל הַגָּדוֹל מַרְעִישׁ שָׁמַיִם ,
מושל

ח) יראת שמים המעולה והמכבדת שכמדות וקבול הפעליות הנפשיות ס" הגדריים שער מ" . ובעקידה : היראה תאמר על כ" מיניס הת" הפחד אשר הוא הפעלות הנפש המיוחית , וה"כ אשר הוא מפועל הנפש הדברית , ונעני הכרת מעלת הוולת .

ט) יראת הרוממות .

י) יראה אתפרש לתלת סתרין אית דאחיל לקב"ה , בגין דלא יזמוון בגוי , ומעונשו דגופיה , ואית דאחיל מא' דסהוי עלמא ודגופיה; תרין אלין לאו עקרא דיראה אינון , ליראה דאיהו עקרא למאחל בר נש למאריה , בגין דאיהו רב וסליט זוהר דף י"ח .

מוֹשֵׁל בָּעוֹלָמִים , וּלְפָנָיו יַחַד
כֻּלָּם בַּדִּין הֵם וּכְשַׂחַק מֹאזְנַיִם .

מִמּוֹרָאוֹ אֶרֶץ לֹא מָרָה פִיהוּ
לָהֵת חוֹחִים , תַּחַת חִטִּים נִזְרָעוּ ;
גַּם גַּלֵּי יָם בִּגְאוֹנָם רֹאשׁ תִּגְבִּיהוּ ,
שָׁחוּ דָבְקָם בִּגְבוּלוֹת חוֹל פָּגָעוּ . ד)

מִמּוֹרָאוֹ , שַׂרְפֵּי כִסְאוֹ זָחֲלוּ
וּבְכַנְפֵיהֶם כָּסוּ הַדְּרַת פָּנֵימוֹ ,
וְנָהָר אֵשׁ מִתְלַהֵט יוֹם יוֹם נָזַלוּ
לִפְנֵי יִפְעָתוֹ מְזִיעַת אַפֵּימוֹ . ה)

מִמּוֹרָאוֹ , גַּם צָר וְאוֹר עַד הֵנָּה
לֹא עָלוּ מִנִּי יָם , כִּי שָׁם רִדְתֵּמוֹ ;
גַּם נִטְפֵי אוֹר אַחַת אַחַת תִּצָּאנָה
מֵעָבִים כְּשֻׁעָרוֹת צְנוּרוֹתֵימוֹ . ו)

ד) ותזמע הארץ לומרי כי , שמא שגתה בארץ את מדתה זרעתם חטים והעלתה שעורים . שמא לומר כיס לעלה ותנוק את העולם , ולא שמצער ושינו יכול , שכתוב : ויתגעש ולא יכולו . ספרי פ" האזינו .

ה) והמית עומדות בלימה וירחה ברתת ובזיע , ומזיעת פניהם כהר על גם מושך ויוצא שבח" וכהר הי נזר בניך ונפיק מן קדמוהי , וירחה להם . פרקי ר" אליעזר פ"ד .

ו) הסתכלו בזמים שמא שנו מדתם , או שמא גלגל חמה יצא למערב , (יש הוא פתח המערבי דכתיב ל"ג כ"ג) ספרי פ" האזינו .

הקרואים .

מִמּוֹרָאוֹ , כְּלָנוּ פֹּה נוֹעַדְנוּ
תּוֹךְ בֵּית יוֹסֵף קָצִין , מַנְהִיג עַמִּיפּ
לִלְמוֹד תּוֹרָה עִמּוֹ שָׁקוֹד שָׁקַדְנוּ
כִּי זֶה כָּל הָאָדָם וּמִקּוֹר חַיֵּינוּ .

תַּלְמוּד תּוֹרַת קָדְשׁוֹ בִּלְתִּי אֵיתָהּ
דּוֹמָה לְמֵחִיר בִּידֵי סָכָל וָבָעַר ,
וְלָאִישׁ לִקְנוֹת חָצֵר יָדֵהוּ מָטָה
אֶל הַחָצֵר יַצִּיב דֶּלֶת וְשָׁעַר . ו)

הפיוט .

נִרְאֶה לָאֵל לָנֶצַח בִּלְבָבֵינוּ
כִּי הוּא עוֹשֶׂה תָּמִיד חֶסֶד עִמָּנוּ ,
כִּי הוּא יוֹדֵעַ כָּל עֲשָׂתוֹנוֹתֵינוּ
לוֹ וִידֻיּוֹ נַפְקַד נֶפֶשׁ כֻּלָּנוּ .

הקרואים .

וְאֶרְאֶת הַיִּרְאָה תּוֹסִיף כַּחוֹל יָמֵינוּ ז)
עֲמָהּ נִהְיֶה חַתַּת חַיָּה וָעֵשֶׂב ,

ו) למה זה מחיר בידי כסיל , הוי לשוכרים שלת"ק שעוסקים בתורה ואין להם ירושת שמים . יומא ע"ב
קבל על דלית ליה דרשה , ותרעא לדרתיה עביד !
שבת דף לח" .

ז) ירושת ה" תוסיף ימים וכוסר מ"ש דף ק" : דת תילתן דמיי .

עַמָּה נְזֻבֶּה אֶל טוֹב צָפוּן אֲלֵינוּ
עַמָּה לֹא נִרְאָע עֵת הָמִיר אָדָם ! ט)

בהוצאת ו" ניסן שנת ותהלות ה" י"ב ש"ר"ץ
לפ"ק דוד פראנקו מינדיס - פס
מספרתו חפשי בישראל .

על סמכרה מזמור לדוד .

שלשה מושביך במכרה .

בהתחסותם יתעורר שבחו לעמוד שעין קיוס בהצלחות התכוסיות לא בעוסר פס מעמני הארץ מושביך , לא בבריאות פס יהיה ליתן מושביך , זלא בבטוד , כי יפקד מושביך , ובירחת ה" שלשתם :

אִם מִשְׁמַנֵּי הָאָרֶץ מוֹשָׁבֶיךָ
בָּעוֹשֶׁר , עוֹף יָעוּף מֵעֵין רוֹאֶהוּ ,
בָּרִיא אוּלָם , אִם אֵיתָן מוֹשָׁבֶיךָ ,
הֵן הָאָדָם כַּציץ יִבּוֹל עָלֶיהוּ :
גַּם בַּכָּבוֹד , יִפָּקֵד מוֹשָׁבֶיךָ
כִּי הֶבֶל הוּא , וְרוּחַ יְשַׁאֲהוּ
הַחָזֵק בַּדַּת ! אַל תַּט מִדַּרְכֵי יוֹשֶׁר
וּשְׂבַע חַיֵּי הַגּוּף , כָּבוֹד וָעוֹשֶׁר .

דוד פרלנקו מינדים .

ויהי

ט) ומורכם ומתכם יהיה על כל תית הארץ .

האב ובניו . *)

ויהי היום תס ויסר ולו שני בנים ,
יפתח הסכל ושלמה מן הכבושים
ובקרוב ימי החיים למות ,
אמר לשלמה טרם ימות :
הנה מלאו ימי ואשכב עם אבותי
בני עליך לכי מרכה דאגותי ,
הן קנית חכמה ותבונה ,
ליום מחר מה תהיה ? ואיכה תפנה ?
ועתה שמע , יש לי במטמונים
זהב וכסף , ורב פנינים
בני את הכל קחה לבדך ,
ואל תתן מחומה לאחיך .
כשמוע הבן חרד חרדה
ויען את אביו ברעדה :
אם אני לוקח את הכל
מה יעשה אחי בחוסר כל ?
ויען , אין אני דואג על אחזתו
כי הוא יעשה ויצליח בסחלותו . —

יוסף האלטערן .

הכוכב העבים והרוח .

השמש אל אחי ורעי אנשי חברת דורשי לשון עבר !
נטה ללון , כוכבי שמים כראו , ויהי גם הינים
כוכב אחד מנסון בא , אשר לא נראה עוד כל
ימי

*) S. Gellerts Fabeln, 2tes Buch.

ימי הארץ , מיום הוסדה ועד עתה • ויקנאו בו העבים וידברו איש אל רעיהו לאמור : הבה ! נתחכמה מה לעשות לו , למען לא יביטון אליו יושבי תבל , כאשר כן יחד נכסה כנהו , לבלתי תת זהרו עלי ארץ , עודם מדברים , והנה רוח גדולה באה וירעש בחוקה , ובטרם רבע נפוצו מעל פני השמים •

במקרה הכוכב יקרה לכל דבר חדש הנעשה תחת השמש — וכמקרה העבים יקרה לכל המקנאים •

ם . . . כ •

השמש והנשר •

נשר אחד הגביה עוף , ויבקש בחברתו על כנפי הרוח הלוך ושוב עד מקום מלא השמש , ולא סר עיניו מהביט בה , ויען ויאמר : מה מאוד נפלאת מוסלת הוסס בכחך ! אכן תשאלך נא ותודיעני , אי מזה תשאב זהרך ? ומקורו איהו ? ותען השמש ותאמר ? הם בעל הכנפים ! כי הקשית לשאול , כמוני כמוך לא ידעתי מקורו והכשר עמד מלאתה בדברה , ויקרא אליה לאמור : ואם לא תדעהו את , מי אישוח ? תאירי לכל רואיך ולך לבדך התשך , ועתה לא תוסיף ראות פניך בקנאת לב כמתמול שלשום , ועליך יאמרו החכמים :

אם גם הרוח יפעמך עד מאוד גוברת ,
לאורך ילכו אישים , בזיקך חפיק ענגים ;
אך חכמה חסרת , ביגה לך בערות ,
יתשלאו בך , אכן לא יקנאוך נכונים •

כ . . . ק

שינת הרשעים •

שיחה למשעים , נאה להם ונאה לעולם •

ויהי בקץ ימי בכורי עבדיס , ויאמר אלי רעי : לכה ונצא השדה לשוח , ונלך , והנה השמש מס מאוד , ותך על ראשינו ונתעלף , ונבקש עלי רעגן לחסות בצלם , ויהי עד כה ועד כה ומצאנוס • ונס איש אחד (רחבעם שמו) ראינו

רחיכו עם מוכב תחת לחד השיחים ויצן • והחיש רחבעם כודע בכל החרן כחיש רע וכליעל , וכל מידעיו שוכחים לותו ומירחים מפניו • ויאחלכי רעי לאמור : איך יוכל החיש הזה ליצן ? וכי לית תדד השובה מעיניו בכל הרע אשר עשה ? ואעך אותו ואומר : הלא תדע ידידי ! כי ה" אלהים הוא המפיל סיכה על עיני הרשעים , למען תהיה כעת הפקד ומכוח בגורל הצדיקים •

. . . ל •

ב

מכתבים

תשובה מהחכם המלין הגדול כמהורר הירץ וויזל נרו על השאלה בפסוק : הולך אחריה -*)

הולך אחריה פתאום ,
כישור אל טבח יבוא
וכעקב אל מוסר אויל •

לויגדלכט פלוצט ער לויבר נאך ,
ווי חיין לקם צור שלאכט קעחט ,
ווי דער טאהר זוכט צו שלאנג קנעכטע צו פעסלט •

ער

*) נס מהחכם הזה אליבו אגרת לגברת דברי חן , להבה וידידות לבו • ואלה דבריו אשר כתב על לוחות המכתב הזה : " ועתה רעים אהובים ! כראותי " שאלתכם על מקראות , הולך אחריה פתאום , וכו" " רציתי להשיב מיד מה שאבי כותב עתה , אך מרוב " תלאות , נבהו עלי עצלה ורפיון ידים , ועתה כי " לענה על דברים אחרים ששאלתם מידי תרשום נם " זאת , זאם כבר דברו משכילי עם על המקראות " האלה דברי טעם , עמו דברי סניף לדבריכם • " ועתה קורא נגיש ! הנם הנטמנו לבלתי הדפים עוד סוס תשובה על השאלה הזאת ; עם כל זה תשובת החכם הזה , לודות רוחב ידיעתו בהבנת הכתובים , ונודל נחותו בלשון עבר , יצאה מן הכלל , ולחטאת תעב לבו אם בעלימה מעין קורחינו •

דברי המלקטים •

עד יפלח חץ בכבדו , ביז ליבעסכייל ווין לעבר שפּלעטעט ;
כמהר צפור אל פח , זיך שטעלט ווי אין כאנעל נור נעטפּט
היכלייט ,
ולא ידע כי בנפשו הוא . אונבאוואוסט דם עס־קוסט ווייב זעלע נעלאזן
לייבן .

באור .

המלך שלמה בא להזהיר את האדם , שבעבין הומה יתמיד מצעוד לפיקו בעבדה קטנה , כי אם יתיר לעצמו רק מעט , ילך מדחי אל דחי , עד יסוד בבאר שחת זו . בהיות רוח זכוכים רוח קשה מכל רוחות היצר העולות על הלב על כן החל : **אבינה בבנים נער חסר לב** , והוא נער שלמד תורה , יודע חומר העון ומשחית נפשו הוא יעשה , אבל עודנו חסר לב , לא חמץ לבבו למשול על רוחו , יצרו מקשקש בו , וזלהפתו בוערת בלבו , ולא שתורתו ופחד אלהיו שבקרבו מיחרידים אותו מעשות רצון יצרו , ובהיותו במלחמה פנימית בזאת ואין כאו רב להתגבר על יצרו מכל וכל , יתיר לעצמו מעט , לזון עיניו בראיית אשת חן , ולדבר עמה וכיוצא בזה ויתברך בלבו כי זה יספיק להשביע יצרו , ושלא יבא לידי עבירה , ועל זה אמר : **עובר בשוק אצל פנה , ודרך ביתה יצעד . בנשף בערב יום** וג"ו , כלומר עובר מהרה בשוק שהמנחפת דרה בו , וכלבתו בולך אצל פנה , בצד השוק שסם ביתה , וכהגיעו אל מקום ביתה יצעד , לא יעבור מהרה , אלא נועד לאט לאט להאריך הזמן להסתכל בה , ושתסתכל היא בו , וכל זה עושה בבערב יום , בא בחשון לילה ואפילה , והמנחפת כשתראה מעשה זה הנער תבין קרב לבו , שבלחמים בו התאוה ופחד , ושלא יוכלתו לבו לבוא אליה ; על כן זאת עצתה , שתחל היא להרשיעו בקפרי חלקות ודברי כחופים , ויהי אחומר : **והנה אשה לקראתו שית זונה ונצורת לב** ,

בלומר מלאה כחופים ושכלה שמם , שחדעת להתעות את הבריות כחילו מדברת לתומה , וכמו שיפרש בפסוקים הסמוכים : **והחזיקה בו ונשקה לו , הזיזה פניה ותאמר לו , זבחי שלמים עלי היום שלמתי נדרי על כן יצאתי לקראתך ואמצאך** . כלומר בפנעם

בפנעה בו לא תתחיל לדבר עמו, כן מפתח לבו יפגר לדרכו, ולא יחבה לשמוע לדבריה, אלא מיד תחזיק בו ותסקנו, ואז הכער עומד! מחרים מסתלק, (ליברהשט) ולפי סירתה מתנבורת פחדו, וכרגע ינבר ויכוס מפניה, על כן בעת הנסיקה סהיה מדרכי הזונה, היה מעיזה פניה להטעותו שמעשיה אלה לשם מצוה הם, ועל זה נופל מליצת עז פנים כשחדש עושה דבר או מדבר דברים ההפוכים משקול דעתו ומשקול דעת כל האדם, כמו: **העז איש רשע בפניו** וגו"; וכן המנחפת הזונת תומרת לו: **זבחי שלמים עלי**, והנה בין נדר בין נדבה ובין תודה קרויס זבחי שלמים, כמו שהוכחנו בבחורנו לספר ויקרא, ואלה נקרחים לבד זבח, לא עולה ולא חטאת ולא אשם, לפי שחלת זבח על שעודה יאכלו שם הקרואים, כמו: **וקרא לך ואכלת מזבחו, כי זבח משפחה לנו** וגו", והטעם לפי שהשלמים באים או על רוב טובה או על ההמלטה מצרה, והיו זובחי השלמים קוראים ריעיהם לאכול עמהם כי שם נאכלין לכל אדם, כאמרו: **והבשר כל טהור, יאכל בשר**, וכמו שפרשנו שם, ואחת הסעודה היא בעבור שני דברים, האחד להודות לי"י ולספר לקרואים מסדיו שעשה עמו, כאמרו על זה: **ויזבחו זבחי תודה ויספרו מעשיו ברנה**. והשני שלא יבוא הכער לידי נותר, כי תודה ביום נאכלת כי אם ליום ולילה, ושלמים לשני ימים ולילה אחד. וזו מאמר הזונה שעל כן יצאתי לקראתך, לקרות אותו על זבחי, ודבר מצוה הוא. והנה הכער כשמעו זאת ירף רוחו, ופחדו לא יזכור עוד, כי כן דרך חסר לב שאינו מבקש רק מזור ותחבושת למכת פחדו, ושמח עתה ללכת לחריה ואומר בלבו, לדבר מצוה אני הולך, ואם עיני תשבענה מעט מיפיה ומה בכך? חלילה לי מעשות כללה, בזאת לבי בוטח, וכשמרגישה הנופלת שכבר חלף הלך פחדו, על ידי שהחליקה אותו בעשיית דבר מצוה אז תשמיע לאזניו דברי נאופים, להכעיר יצרו עוד, ואומרת לו: **נפת משכבי מור** וגו", **לכה נרוה דודים** וגו", כי מעתה בטוח לבה שלא יחדל עוד מלכת אחריה וכאמרו: **חטתו ברוב לקחה בחלק שפתיה תדיחנו**. רחש הכתוב סד על זבחי שלמים עלי, וסוף הכתוב סד על נפתי מסכתי וגו", ועתה יאמר: **הולך אחריה פתאום כשור אל טבח יבוא, כעבס אל מוסר אויל**: המקרח הזה נאמר על הליכת הכער אחריה עד ביתה, וכולל כל מה שאמרנו למעלה בשני המשלים הנכבדים האלה.

במשל הראשון יגיד, כי הנער הזה בלבתו לחריף, דומה לשור שהיו בו דעת, שמולכין לותו לטבחו והולך לבית המטבחים בלי פחד, וכן הנער הזה הולך בתאוה ובלי מחשבת פחד פן ישחית נפשו, וכמו השור עקוד ידיו ורגליו שיהיה נוח להטבח, כן זה הנער לשור במבלי האשה הזאת והולך למות מיתת נפש, וכמו שאמר כ"ש קהלת: ומוצא אני מר ממות את האשה, אשר היא מצודים וחרמים לבה, אסורים ידיה, טוב לפני אלהים ימלט ממנה, וחוטא ילכד בה.

ועל האסורים האלה עשה משל שכי, לפי שאסרה לותו באמר: זבחי שלמים עלי, הרי זה דומה למי שרוצה ליסר חויל, להכיח בכבל רגלו, ולוקח עכס, והוא שלטלת שהב לתכשיט על הרגלים, ובלב שמח, נותן בו החויל רגלי, מובר שתכשיט הוא לו, וכין כך הוא לשור בו, כן עשתה האשה לנער הזה, שהטתו ברוב לקחה, שמבקשת ממנו לעשות מלוה שהיה תפארת לנפשו, ובזה אסרה לותו ללכת לחריה, וכמו שאמרנו, ומלת עכס מן תפארת העכסים שהוא שעל הרגלים, כמו שכתרו המפרשים ז"ל.

ואחר כן אמר: עד יפלח חץ בכבדו, כמהר צפור אל פח ולא ידע כי בנפשו הוא, בכתוב זה יספר מה יקרנו בכוחו לב היתה כי אם עד הנה התפתה בלבו שהולך לעשות מלוה, ושיתמר מעשות המזמתה, הנה בכוחו עמוד הביתה, תשלח חני להנה לב קרבו, ויתגבר יצרו עליו מאוד, ורוח זנוכים תעבור על דעתו ותאפילנה עיניו מכל וכל, ולא ידע ולא יבוש לב לבו עוד חומר העון, וגבורת מיתת נפש, אך כל מאויין להסביע תאותו וינוף עמה, וזהו שדומה לחץ המפלח בכבדו של חדם וימות, כי בכבד מלוי דם ומוליד חום. והמשיל מעשה הניאוף למלאות תאותו, לנפור הרואה פח פרוש ומעופף סביבותיו, וכשמסתכל היטב בפח מה שים בו לתכול, ימהר לעוף אל הפח למלאות תאותו, ועל ידי כן נלכד בו, כן הנער הזה כשרגיש בני התהבה העוים, ימהר לבוא אליה למלאות תאותו, וכל כך תאותו מעבירה אותו על דעתו, שלא ידע ולא יבין בשת הביה כי בנפשו הוא, כלומר שעושה מעשה להשחית נפשו. ורש"י ז"ל לא"פ, שהחר כתובים אלו בתוכן אחר, כתב על יפלח חץ בכבדו, חץ שהבתה

פהפתה וכן כאן, גם היא מלילה מורגלת בפי משוררים מדעים גם יחכים • כך נראה לי •

כפתלי הירץ וויזל •

ג

תולדות גדולי ישראל •

ד

וגם תולדות הזמן יפקד מקומם •

ה

בשורת ספרים חדשים •

בשורת ספר מדות מהמכס המפורסם המלין כמהורר הירץ וויזל נרו *)

מורי אחי וריעי!

בדעתי ה"ו להוציא לאור הדפוס מחברת אשר קראתי בשם ספר מוסר השכל או ספר המורה כחלק

*) ועל דבר המודעה הזאת! הנה הוא לומר, כאשרת אשר כתב

בחלק לחרבעה מחלקות, קשורים הלו בחלו, להיות מורה דרך למלמדים משכילים, ללמד בו את תלמידיהם, בכי י"ג ותילך, שהצליחו במקרח במצנה ובתלמוד, להורות להם דברים מועילים בחכמת הקצש, ולמודים יקרים בירחת ה" ובהבחתו, ובדרכי הקצש וחרחותיה, שתלויין מהם החיים והמות והטוב והרע, להודיעם מה הן הדרכים המביחים את האדם להצלחתו החמתית ומה הן החרחות המסירים את האדם מדרך החיים, וללמדם דברים בדרכי הסם ב"ה, שעליהן לוה בתורה והלכת בדרכיו ולהביאם לדעת ההבדלים העצמיים שבין דרך לדרך, כמו מה בין רחמים חמלה מביאה חסד, וכיולא בהן, הכל בדרך החקירה השכלית המתקבלת על דעת כל אדם, והחחוזה עם דרך התורה ומליוחיה, גם עם ביחורי מקרחות שתומות ומחמרי תלמוד יתבחרו ברים מלין מדבריהן, הכל בסדר יפר ובמליצה ברורה ירון הקורח בה, דברים מדשים הם לח בחו בספרי

כתב לנו: "עוד בחתי לגלות חזניכם, איך במורף "בעבר שמתי על לבי, מה טוב לח יחוברו ספרי "מוסר השכל ביעקב, הכתובים על קדר יפר, להעיר "לב המשכילים בתורה להוסיף ולהרחיב הדברים, חז "תרבה הדעת, וחז יפרלו החכמה והמוסר ביסרחל. "וחס במחברותי שנתפשטו בחרלות, הרבתי לדבר "על למודים כחלה לחת הבה וחחת הלה, לח נסיתי "להניעם על הסדר, ויחלך לבי לעלי להחל במלחכת "הקודש הזחת. ויחחר חלי לבי נסה נח את כחך, "קום ועשה! חס ייפר בעיני החלהים, יצליח את "דרכך, ויצח כלי חפץ זה למעשהו, וחכתוב — וי"י "הצליח חפצי בידו, ויתן ליועץ כמוני כח, להשלים "חרבעה חלקיו, טרם עת הזמיר הגיע, ולולי כי "שנתה המלחכה מפני מועד כי בחו להדפים המכתב "השלמי, כבר הייתי מתחמן בעת ההיח, לבקש מחת "גבירי בני עמינו לתת יד לעזרני להוציח לחורה; "לך הדפסתי מכתב הכ"ל, ועוד יגונות שכתוספו "על יגונותי, מנעו הטוב ממני. ועתה חני בח "לשחול מחת חברתכם היקרה לעשות דבר מה לכבוד "הספר הזה, כי תדפיסו בקונטרס המחלף הנודעת "שחני סולח בזה, ידעתי כי ימצחון חנשי חכוד וטובי "לב חשר ייטב בעיניהם לחת הספר בג"ל לחורה, "וימלחו במתימתם חת שחלתי.

בספרי המוסר שבידנו, וכמו שאמר בע"ה בהקדמתי למחברת
כ"ל. ואם תכוין המוסר ז"ל כולם לתכונים כלם תהלות י"י
ידברו, לקוח שדבריו יהיו תמוה לעיני שכל התלמידים,
ויבקשו יותר בלבם, על כל פרק ופרק שכו ולפילו על כל
סעיף וסעיף שבפרקיו, יהיה בזה המורה המשכיל, להודיע
יותר מזה שכתוב לתלמידיו, כי כוונתי היתה לפתוח שערים
חדשים, נדיקים יבואו בם, וירחיבוה כפי רוחב דעתם וגודל
פיקחם.

הספר הזה יהיו שני כרכים, כל כרך יגדל בין שמונים
לתשעים דפים מספרי עבריהם, מדפי הקטשווע
חמלוכית, על נייר יפה ובאותיות יפה ומהודר בהתכיתו כפי
החפץ. מחיר שני כרכים הנ"ל הוא ח" ר"ט ח" נרחשין Rthl. 1. Gr 8.
כל חפץ בו יוכל לחתום ח" או יותר כחפר
ידבנו לבו, רק בזאת יאותו לי המתגדבים בעם, לחתום על
פרענומעראנדיהן, ובלף כספם תתן להם בעתו בע"ה שני
כרכים ה"נל ובסיום הכסף חתום מדי העבודה למלאכה,
מיד לקח מועד להופיע לאור, ולא תסקיט ולא תמוה לי"ה
עד לכלות המלאכה עד תומה. והיה זה שלום לחיכם
ועבדכם החותם פה ברלין עסק"ך תמוז תקמד לפק.
נפתלי הירץ וויזל.

והרוצה לקחת את הספר הזה פה קענינסבערג העיר,
או מחמיבו בני ישראל היושבים בארץ פולין,
ישלח הכסף לבו גם יודיע את שמו, ואחאבו בשלחבו ליד
החכם המקבר.

חברת דורשי לשון עבר.

* * *

„מבחב שלשי, כתוב לאחמיבו בני ישראל בכל מקומות
„מושבותיהם, ה" יגן עליהם, כתוכים
„כי משעטי אחת, מפי שבעה משיבי טעם כולם חכמים
„ונדולים, נאונים ודבנים כוללים, מוכים הוראות בקהלות
„קדושות שבערי איטאליא יע"א, אשר שפטו בחכמת בבם,
„בדבר התלוכות שהליבו מקנת מאחיבו בני ישראל על מכתבבו
„דברי שלום ואמת. קראתו שם המכתב הזה עין
„משפט, מאת נפתלי הירץ וויזל. נדפס בברלין
„בדפוס הויבשטיטוט חנוך הנערים, תחת פקודת יל
„רחשיהם ומנהיגיהם, ה"ל הנבירים הקניבים התורני, כ"ה
„איצק

„איצק בן פומ" הקצין הנכבד כה"ר **דניאל** יפה יצו, „וכהרר **דוד** פרידלענדר יצו" **במות** ה"ם מ"ח דפיס לששה בחגן . . . **המכתב** הזה הוא שלשי לשבעי המכתבים, אשר כבר יצאו לאור . הרחמן **דברי שלום ואמת**, וכו דבר המכתב טובה לאחינו בני ישראל היושבים תחת ממשלת הקיזר **יאזעפוס** הנצי יר"ה, למען העיר לבם להכיר טובת אלוהם העושה חסד עמם, וכבר מדע, כי הספר הזה הנית לא ביעקב, העיר קרב בנבורי ישראל, בן הימה שלשת המורים במדינת פולין, אשר מצאו דברים לא טובים (כפי מחשבותיהם) במכתב הזה . ובאשר כתב המחבר במכתב הנ" אמרו עליו: שאמר, מאמר התורה וקיפוריה אין בהם קדושה, ולא עניז אלהי בלל אבל שווין לספורי ד"ה, שלל בל עם ועם; וכן אמרו עליו שהקיל בקדושת אברהם ע"ה, דברים אשר לא הזכירם המחבר במכתבו . וכל היודע את המחבר הזה ואת שימו, כי בלדק הוא מבעוריו ועד עתה, ירא ה" הוא ומכבד תורתו, יבין כי שקר עמו בו הרבנים האלה והאל הטוב יסלח בעדם, ויכפר שגיאותם, כי לא במרד ובמעל עשו זאת לך שגבה היא בידם, יען לא הבינו דברי המחבר, וקנאת ה" עלתה בלבם .

ועד הנכה אשר הוציאו עליו, כתב החכם מוהרר בירן נרו מכתב שני, קראו בשם **רב טוב לבית ישראל** . תשוב ה" להחכמים הנגידים אשר ק"ק **טריעסט** על כתב יושר אשר כתבו לו, בהגיע אליהם מכתבו הרחמן, וכו יבאר את דברי המכתב הרחמן הסתומים, ואחרי כלותו לבאר יבקש מן המורים הנאונים להראות את תשובתם, מחשבותם מה מצאו עול במכתבו, ועם לא ישיבו בתוך מועד שלשת חדשים, ידע כי הודו לדבריו, ומבלי ידעו דבר החריבו, גם שמו יד לפה .

והנה כבר עברו שבעים ימים מיום כתבו המכתב הלז, ואין איש דובר דבר בחזיון, לבן התעודד החכם מהורר בירן וויזל להוציא לאור **מכתב שלשי**, וכו יבואו בסקי דין מהחכמים הנדולים רבני טיטחלין, אשר שפטו דין אמת על דברי הריב הזה, והנה יצא רחשונה בסק דין הנאון הנדול כמהורר **יצחק פורגימיני** הב"ד דק"ק **טריעסט**, ומה מאוד יקרו דבריו על דבר הלמוד, באמרו: ללמד לבער התורה הקדושה, ויסודי דקדוק לשוננו, עד היותו בן עשר שנים, ואחר עשר שנים יתחיל במשנה, וגם מה שאר שיעיין

בחיזוק

בחיזה חכמות , לא לבו תפן בהם , ולא תפנו בגמרא , מה טוב ומה נעים , לשרי לוט יבחר בזה , יסכון בחנוני התלמוד , כן זה הדרך בו ימצא לזר , והניח רחיות על דברו ועל לודות למוד החכמות כי יפר הוא , ולחריו , יבא הגאון הגדול כמהורר שמואל ידידיה נורצי נ"ע ק"ק פירארא , גם הוא סמך בדבריו דברי הגאון הרחמן , והוסיף עוד רחיות על דבריו . לחריו יבואו שלשה המורים הגאונים החכמים הגדולים בן המה מאורי ישראל ס"ה התורני מוהרר שמחה קלימאני , וכבוד מהורר אברהם חיים קארקוביא , וכבוד מהורר אברהם פאציפיקו נרם ת"ת , רחשי ישיבה דק"ק ווינעטציא יע"ה , תורת ה' בפיהם , וחכמת לנשים בקרבם , ובדבריהם ובדברי התורה הנדיקו דברי המכתב מהכהם מהורר הירץ נרו , יבחרו כל מלמריו כי בנדק המה , ס" יגן בעדן בדקתם , יספות שלוש להם , כי לחכו הנדק , ושלום רדפו , ולחריהם יבא הגאון מהורר חיים ישראל אבד דק"ק אנקונה , ובדבריו יחזיק גם הוא דברי החכמים הקודמים לו , ודברי המחבר . ולחריו בחה לגרת מחת החכם הגאון כמהורר ישראל בנימן בסאן נ"ע ד"ק ריגין כתובה להתורני מהורר אליהו מארפורגו נ"ק גערץ , ובמכתבו הנדיק גם דברי החכם מהורר הירץ נרו לך לחלת לשר הערה עליו באמרו : קנת טפי דיו נספכו בו מקולמסו , לשר לא כדת חכמים : הוהרו בדבריכם , וכבר התגלל על זה החכם המחבר כשר ימצא הקורא במכתבו .

ואנחנו לא נעיר דבר בזה המכתב , כי בלתי הסכמותינו כודע לנדקת וחכמת המחבר ונדקת החכמים המעידים עליו , ומלבד ירחו גם המורים במדינת פולין , הדין עם מי יסירו כעסם , והלל לוהב שלום , ירבה שלום להם ולכל חכמי ישראל עדי עולם .

ובסוף הס" יבואו עוד שירים יקרים לכבוד המחבר , ותשוכתו עליהם . ולחרון קביב ס"ה החכם הכולל הרופא כמהורר יצחק לוצאטו עם שירו , מה מלוד יקרו דבריו ובלחד לכבי מספחתו (הכודעים במשוררים לשם ולתהלה) שר גם הוא , ומה מלוד יקרב גם תשובת המחבר , ולחרון הרחמן יסירו בפרט .

ס . . . כ .